

Michał Przybycień

**O BOWIĄZEK NATYCHMIASTOWEGO ZWOLNIENIA
OSOBY POZBAWIONEJ WOLNOŚCI,
WOBEC KTÓREJ UCHYLONO TYMCZASOWE ARESZTOWANIE
LUB ODSTĄPIONO OD JEGO STOSOWANIA
- PRZEPISY PRAWA NA TLE NIEPRAWIDŁOWEJ PRAKTYKI**

**Obligation of immediately release the person in custody to whom arrest
is repealed or not applied - laws against malpractice**

The subject of the article is analysis of regulations concerning the obligation of immediately release person in custody in a situation where arrest is repealed or not applied in context of incorrect practice. The author presents selected legislation, doctrinal standpoints and practice in this matter.

Key words: release from custody, arrest, obligation of immediately release

I.

Wolność osobista jest podstawową wolnością każdego człowieka. Podstawowe kwestie regulowane są przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, a także Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Europejską Konwencję o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Konwencja¹ ta w art. 5 (Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) stanowi, że każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego. Nikt nie może być pozbawiony wolności, z wyjątkiem przypadków wskazanych w Konwencji i w trybie ustalonym przez prawo².

Zgodnie z Konstytucją RP, każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Sąd Najwyższy zdefiniował wolność osobistą jako możliwość (niezależność, swobodę) podejmowania przez człowieka decyzji zgodnie z własną wolą³. Pozbawienie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonych w ustawie (art. 41 ust. 1 Konstytucji). Art. 31 Konstytucji stanowi, że wolność człowiek podlega ochronie prawnej oraz ustanawia zasadę poszanowania i ochrony wolności człowieka, zgodnie z którą ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Konstytucja stanowi także, że każdy bezprawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania. Ustawa zasadnicza przewiduje zatem, że mogą zdarzyć się przypadki bezprawnego pozbawienia wolności osobistej. Może ono polegać bądź na pozbawieniu wolności (m.in. zatrzymaniu, tymczasowym aresztowaniu) niezgodnie z ustawą, bądź też na niezwolnieniu osoby już pozbawionej wolności mimo istnienia takiego prawnego obowiązku.

Artykuł ten omawia drugą z wymienionych sytuacji, skupiając się na obowiązujących przepisach prawa, na tle zdarzającej się nieprawidłowej praktyki, polegającej na niewykonaniu obowiązku natychmiastowego zwolnienia osoby, wobec której uchylono tymczasowe aresztowanie lub osoby zatrzymanej, wobec której odstąpiono od złożenia wniosku o zastosowanie tymczasowego aresztowania, skutkującej bezprawnym pozbawieniem wolności.

Kodeks postępowania karnego posługuje się zarówno pojęciami niezwłocznego zwolnienia, jak i natychmiastowego zwolnienia osoby, którą uprzednio pozbawiono wolności, a wobec której nie będzie stosowany środek zapobiegawczy, w postaci tymczasowego aresztowania.

Pierwszy z wymagających omówienia przepisów, stanowiących obowiązek zarządzenia niezwłocznego zwolnienia osoby pozbawionej wolności – uprzednio tymczasowo aresztowanej, jest art. 264 § 1 k.p.k., który nakazuje zwolnienie w razie:

¹ Nieoficjalny tekst scalony Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie 4 listopada 1950 r., www.bip.ms.gov.pl/Data/Files/_public/bip/prawa_czlowieka/ets_006.pdf [01.10.2014].

² Tak samo stanowi art. 9 ust. 1 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych ONZ, uchwalonego w Nowym Jorku 19 grudnia 1966 r. Polska go ratyfikowała 3 marca 1977 r.

³ Uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 13 marca 1990 r., V KZP 33/89, OSP 1990, nr 10, s. 727.

- uniewinnienia oskarżonego, gdyż wydanie wyroku uniewinniającego wymaga uchylecia wszelkich środków zapobiegawczych, jakie były stosowane, bowiem stwierdzenie niewinności oskarżonego pozbawia je podstawy faktycznej i celu (zob. postanowienie SA w Krakowie z 30 grudnia 2002 r.)⁴,
- umorzenia lub warunkowego umorzenia postępowania,
- warunkowego zawieszenia wykonania kary,
- wymierzenia kary pozbawienia wolności odpowiadającej co najwyżej okresowi tymczasowego aresztowania,
- skazania na karę łagodniejszą niż pozbawienie wolności,
- odstąpienia od wymierzenia kary.

Zgodnie z treścią znowelizowanego art. 247 § 4 i § 5 k.p.k.⁵, po doprowadzeniu osoby zatrzymanej do prokuratora i przeprowadzeniu z jej udziałem czynności procesowych; ogłoszeniu postanowienia o przedstawieniu (zmianie, uzupełnieniu) zarzutów i przesłuchaniu podejrzanego bądź poddaniu podejrzanego czynnościom opisanym w art. 74 § 2 lub § 3 k.p.k. (ogłędzinom, badaniom, pobraniu krwi, włosów i wydzielin organizmu), należy zwolnić go, o ile nie zachodzi potrzeba stosowania środka zapobiegawczego. Rozstrzygając w przedmiocie środka zapobiegawczego prokurator niezwłocznie zwalnia zatrzymanego albo występuje do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania.

Z kolei art. 248 k.p.k. stanowi, że zatrzymanego należy natychmiast zwolnić, gdy ustanie przyczyna zatrzymania, a także jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania przez uprawniony organ nie zostanie on przekazany do dyspozycji sądu, wraz z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania, należy go także zwolnić na polecenie sądu lub prokuratora. Zatrzymanego należy zwolnić także jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania go do dyspozycji sądu nie doręczono mu postanowienia o zastosowaniu wobec niego tymczasowego aresztowania. Warto podkreślić, że ponowne zatrzymanie osoby podejrzanej, na podstawie tych samych faktów i dowodów, jest niedopuszczalne (art. 248 § 3 k.p.k.).

Do problematyki obowiązku natychmiastowego zwolnienia tymczasowo aresztowanego oskarżonego odniósł się Sąd Najwyższy w uchwale podjętej w sprawie I KZP 20/10⁶. Uznano w niej, że uchylenie – w trybie kontroli instancyjnej – postanowienia o przedłużeniu stosowania tymczasowego aresztowania, niezależnie od tego, jakiej treści orzeczenie następcze wydano, rodzi obowiązek natychmiastowego zwolnienia oskarżonego jeżeli upłynął termin, na który

⁴ II AKA 193/02, KZS 2002, nr 12, poz. 44 za: T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2014.

⁵ Ustawa o zmianie ustawy Kodeks postępowania karnego z 27 września 2013 r., Dz.U. z 2013 r., poz. 1247. Wejdzie w życie 1 lipca 2015 r.

⁶ Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 24 listopada 2010 r., I KZP 20/10, OSNKW, nr 11/2010, poz. 94, „Prokuratura i Prawo” 2011, nr 2, poz. 18.

uprzednio zastosowano lub przedłużono stosowanie tego środka, a oskarżony nie podlega pozbawieniu wolności w innej sprawie.

Uchwała ta zapadła na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich wobec zaistniałej rozbieżności w orzecznictwie sądowym, dotyczącym kwestii, czy uchylenie postanowienia sądu I instancji o uwzględnieniu wniosku prokuratora o przedłużenie tymczasowego aresztowania przez sąd odwoławczy i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w I instancji, w dacie przypadającej po upływie okresu, na który ten środek zapobiegawczy zastosowano, powoduje konieczność zarządzenia natychmiastowego zwolnienia tymczasowo aresztowanego z aresztu śledczego, jeżeli nie jest pozbawiony wolności w innej sprawie, czy też mimo upływu tego terminu środek ten nadal powinien być stosowany aż do dnia prawomocnego rozstrzygnięcia wniosku prokuratora.

Rzecznik Praw Obywatelskich wskazał na dwa odmienne stanowiska występujące w orzecznictwie sądów apelacyjnych i okręgowych. Sądy Apelacyjne w Krakowie i Warszawie, pomimo uchylenia postanowienia o zastosowaniu tymczasowego aresztowania, odstępowały od wydania zarządzenia o natychmiastowym zwolnieniu aresztowanego. Inne sądy stały na stanowisku, że uchylenie postanowienia sądu I instancji o przedłużeniu stosowania tymczasowego aresztowania przez sąd odwoławczy, z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, w dacie po upływie okresu, na który ten środek uprzednio zastosowano (lub przedłużono), zawsze powoduje konieczność zarządzenia natychmiastowego zwolnienia aresztowanego, jeśli nie jest on pozbawiony wolności w innej sprawie. Z takim stanowiskiem zgodził się SN podejmując przytoczoną uchwałę.

Jak zauważa D. Drajewicz, w głosie do omawianej uchwały:

[...] wolność, jako najwyższa wartość egzystencji człowieka, wymaga najdalej posuniętej zapobiegliwości w jej ochronie... Postanowienie o uchyleniu tymczasowego aresztowania jest taką decyzją (tak jak jego zastosowanie), która musi być wykonana bezzwłocznie po wydaniu. Decyzje implikujące uwolnienie tymczasowo aresztowanego nie mogą mieć charakteru rozstrzygnięć „pod warunkiem zawieszającym” ich wykonanie. Zatem, skoro uchylono postanowienie w przedmiocie tymczasowego aresztowania i tym samym unieważniono (pozbawiono mocy prawej) tymczasowe aresztowanie, to powstaje konieczność natychmiastowego zwolnienia oskarżonego (podejrzanego). Upadła podstawa prawna zezwalająca na naruszenie jego wolności⁷.

II.

Sytuacja prawna osoby, wobec której uchylono tymczasowe aresztowanie, wydaje się jasna. Wynika wprost z treści natychmiast wykonalnego postanowienia o uchyleniu tego środka zapobiegawczego, które sąd ogłasza na rozprawie

⁷ D. Drajewicz, *Uchylenie tymczasowego aresztowania – natychmiastowe zwolnienie*, „Monitor Prawniczy” 2011, nr 16.

lub posiedzeniu, ale również z innych obowiązujących w tej materii przepisów prawa.

Ich skrótove przybliżenie wydaje się potrzebne i pomocne w celu uniknięcia sytuacji zdarzających się na sali sądowej, gdy policjanci służby konwojowej po wysłuchaniu postanowienia i uzasadnienia, dlaczego sąd uznał, że nie ma już potrzeby stosowania wobec oskarżonego najsurowszego izolacyjnego środka zapobiegawczego skutkującego pozbawieniem wolności, bez zastanowienia ponownie zakładają oskarżonemu kajdanki i w asyście prowadzą go do wyjścia. Gdzie? Z powrotem do aresztu, w najlepszym wypadku do izby zatrzymań, by faktycznie zwolnić go dopiero po dokonaniu czynności administracyjnych i uzyskaniu nakazu zwolnienia. Praktyka ta, co należy podkreślić, jest nieprawidłowa i sprzeczna z obowiązującymi przepisami prawa.

Nie budzi wątpliwości fakt, że w sytuacji gdy stosowany jest wobec podejrzanego/oskarżonego izolacyjny środek zapobiegawczy, z chwilą ogłoszenia postanowienia o uchyleniu tymczasowego aresztowania, osoba której to orzeczenie dotyczy, powinna zostać natychmiast zwolniona. Zwolniona – oznacza, że nie może ona zostać ponownie bez powodu, choćby na chwilę, pozbawiona wolności, zakuta w kajdanki i siłą odprowadzona przez konwój z sali rozpraw z powrotem do izby zatrzymań⁸. Nie może też zostać odtransportowana do aresztu, by dopiero po jakimś czasie, gdy administracji jednostki penitencjarnej lub policjantom służby konwojowej doręczony zostanie nakaz zwolnienia, mogła zostać zwolniona.

Powyższe dotyczy także sytuacji, gdy po wykonaniu czynności procesowych z zatrzymanym, prokurator nie znajduje podstaw do wystąpienia do sądu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania lub gdy sąd takiego wniosku nie uwzględni. W takich przypadkach osoba pozbawiona wolności musi być natychmiast zwolniona i niedopuszczalne jest jej dalsze przetrzymywanie, stosowanie środków przymusu bezpośredniego w celu odwiezienia do izby zatrzymań, by dopiero tam dokonać „rozliczenia” i zwolnienia zatrzymanego.

Poza wymienionymi wyżej przepisami Kodeksu postępowania karnego, odnoszącymi się wprost do kwestii obowiązku zwolnienia zatrzymanego i osoby, wobec której nie będzie stosowane tymczasowe aresztowanie, przytoczyć także należy trzy inne akty prawne, dwa powszechnie obowiązujące akty wykonawcze i jeden akt wewnętrzny Policji wspominające o obowiązku bezzwłocznego zwolnienia tymczasowo aresztowanego (zatrzymanego). Aktami tymi są:

⁸ Ciekawie na ten temat pisze R. Netczuk w artykule *Przesłanki i warunki użycia środków przymusu bezpośredniego przez polskie służby porządkowe w świetle gwarancji praw człowieka i obywatela*, „Monitor Prawniczy” 2011, nr 23 i 24. Wspomina o Kodeksie postępowania funkcjonariuszy porządku prawnego, przyjętym przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych w 1979 r., który w art. 3 stanowi, że funkcjonariusze porządku prawnego mogą użyć siły w warunkach absolutnej konieczności i tylko w granicach niezbędnych do wypełnienia swego obowiązku. Użycie środków przymusu bezpośredniego jest zatem w świetle Kodeksu dopuszczalne, gdy jest to niezbędne do zapobieżenia przestępstwu lub do dokonania prawnie uzasadnionego zatrzymania.

1. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości – Regulamin urzędowania sądów powszechnych z 23 lutego 2007 r. (Dz.U. z 2007 r. Nr 38, poz. 249 z późn. zm.),
2. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawienie wolności oraz dokumentowania tych czynności z 2 października 2012 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1153),
3. Zarządzenie nr 360 Komendanta Głównego Policji z 26 marca 2009 r. w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń.

Ad 1. Regulamin urzędowania sądów powszechnych

Regulamin urzędowania sądów powszechnych w rozdziale 3: „Stosowanie środków zapobiegawczych i postępowanie z osobami pozbawionymi wolności”, szczegółowo reguluje kwestię postępowania z osobami, wobec których uchylono tymczasowe aresztowanie.

W § 317 ust. 1 cytowanego rozporządzenia wskazano, że w razie uchylecia tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego doprowadzonego do sądu i pozostającego do jego dyspozycji w danej sprawie, przewodniczący rozprawy lub posiedzenia zarządza bezzwłoczne zwolnienie tymczasowo aresztowanego, jeżeli nie jest on pozbawiony wolności w innej sprawie, oraz wydanie zwalnianemu, w razie potrzeby, zaświadczenia potwierdzającego najważniejsze dane personalne, a także wskazującego datę i okoliczności uzasadniające zwolnienie.

Ustęp 2 cytowanego paragrafu regulaminu stanowi, że przewodniczący rozprawy lub posiedzenia zarządza bezzwłoczne wysłanie do administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego nakazu zwolnienia wraz z odpisem postanowienia. Sąd może doręczyć te dokumenty również za pośrednictwem dowódcy konwoju. Przepisy ust. 1 i 2 przytoczonego paragrafu regulaminu stosuje się odpowiednio w razie uchylecia tymczasowego aresztowania w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie o tymczasowym aresztowaniu (art. 252 § 1 i § 3 k.p.k.) oraz w razie uznania bezpodstawności zatrzymania w wyniku rozpoznania zażalenia na zatrzymanie (art. 246 § 2 i § 3 k.p.k.).

W pełni zgodzić się trzeba ze stanowiskiem wyrażonym w komentarzu do Regulaminu urzędowania sądów powszechnych, że

[...] będące skutkiem okoliczności z art. 264 § 1 lub 2 k.p.k. postanowienie o uchyleniu tymczasowego aresztowania jest natychmiast wykonalne i powinno być wykonane niezwłocznie. Wykluczone jest pozostawienie wykonania takiego postanowienia administracji aresztu śledczego, np. po doprowadzeniu oskarżonego do tej jednostki po zakończeniu rozprawy. Wykonanie postanowienia o uchyleniu aresztu powinno polegać na wydaniu zarządzenia o natychmiastowym zwolnieniu oskarżonego, a także na faktycznym zwolnieniu go spod nadzoru konwojujących funkcjonariuszy Policji. Sporządzenie dokumentacji zwią-

zanej ze zwolnieniem, tj. odpisu postanowienia o uchyleniu tymczasowego aresztowania ze wzmianką o wykonalności oraz nakazu zwolnienia – opatrzonych urzędową pieczęcią okrągłą sądu, powinno nastąpić niezwłocznie, zaś dokumenty te doręczane są administracji aresztu śledczego, także za pośrednictwem dowódcy konwoju. Zarządzenia w tej kwestii wydaje przewodniczący rozprawy lub posiedzenia⁹.

Ad 2. Rozporządzenie ministra sprawiedliwości w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania

Warto zwrócić też uwagę na Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie czynności administracyjnych związanych z wykonywaniem tymczasowego aresztowania oraz kar i środków przymusu skutkujących pozbawieniem wolności oraz dokumentowania tych czynności z 2 października 2012 r., wydane na podstawie art. 249 § 3 pkt 7 Kodeksu karnego wykonawczego.

§ 100 ustęp 1 tego aktu wykonawczego stanowi, że w razie zwolnienia osadzonego po dokonaniu czynności procesowej, organ doprowadzający, któremu został on wydany, doręczając do jednostki penitencjarnej odpis postanowienia o uchyleniu tymczasowego aresztowania albo odpis postanowienia o uchyleniu aresztowania wykonywanego w związku z wymierzeniem kary porządkowej, wraz z nakazem zwolnienia, przekazuje informację dotyczącą miejsca i czasu zwolnienia, jeżeli nie zawiera jej nakaz zwolnienia.

Podobnie uregulowana jest kwestia zwolnienia osoby poszukiwanej, wobec której zastosowano tymczasowe aresztowanie. Zgodnie z ustępem 2 cytowanego rozporządzenia, w wypadku gdy tymczasowo aresztowany – poszukiwany zostanie zwolniony po czynności procesowej, dokonanej w trakcie transportowania związanego z koniecznością bezzwłocznego doprowadzenia go do sądu lub prokuratora, organ dysponujący, zarządzając zwolnienie, powiadamia o tym telefaksem lub telefonicznie dyrektora aresztu śledczego, do którego przetransportowanie miało nastąpić. Akta ewidencyjne oraz pozostałą dokumentację osadzonego, dokumenty osobiste i depozyty oraz dokumenty, o których mowa w ustępie 1, organ doprowadzający doręcza bezzwłocznie do tego aresztu.

Ad 3. Zarządzenia Komendanta Głównego Policji w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń

Przytoczenia wymaga także § 28 Zarządzenia nr 360 Komendanta Głównego Policji z 26 marca 2009 r. w sprawie metod i form wykonywania przez policjantów konwojów i doprowadzeń, wydanego na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 2 Ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Policji. Wydaje się, że przepis ten jest często zapominany przez funkcjonariuszy służby konwojowej. Zgodnie z § 28 ust. 1 przywołanego zarządzenia, w przypadku uchylenia przez sąd tymczasowego aresztowania lub wydania wyroku uniewinniającego, osobę konwojowaną należy bezzwłocznie zwolnić, a dokumenty stanowiące podstawę zwolnienia, pobrane z sekretariatu

⁹ J. Ćwik-Bielińska, K. Gonera, A. Hinz, J. Ignaczewski, W. Łukowski, E. Stryczyńska, M. Romańska, M. Siwek, M. Uliasz, *Regulamin urzędowania sądów powszechnych. Komentarz*, Warszawa 2013.

sądu, przekazać do właściwej jednostki penitencjarnej. Dziwić może jedynie, że Komendant Główny Policji nie wskazał w tym przepisie innych okoliczności uzasadniających bezzwłoczne zwolnienie, jak choćby tych szczegółowo wymienionych w art. 264 § 1 k.p.k., czy też nie przewidział sytuacji, iż także prokurator na podstawie art. 253 § 2 k.p.k. może uchylić tymczasowe aresztowanie.

Ustęp 1 przytoczonego zarządzenia, co zrozumiałe, nie ma zastosowania, jeżeli osoba konwojowana jest jednocześnie tymczasowo aresztowana lub odbywa karę pozbawienia wolności lub odbywa zastępczą karę pozbawienia wolności w innej sprawie.

Najistotniejszy wydaje się jednak § 28 ust. 3 cytowanego zarządzenia, który stanowi, że przewiezienie osoby zwolnionej w przypadku określonym w ustępie 1 do jednostki penitencjarnej, w której osoba zwolniona przebywała przed rozpoczęciem konwoju, może nastąpić jedynie na pisemną prośbę tej osoby. Niedopuszczalne zatem będzie wyprowadzenie w konwoju osoby zwolnionej, aby następnie uzyskać jej pisemną prośbę o „podwiezienie” do jednostki penitencjarnej. Podkreślić trzeba, że przepis ten nie jest oderwany od realiów, bowiem zdarza się, że osoby wobec których uchylono areszt chcą wrócić z konwojem do aresztu śledczego, aby tam odebrać swoje rzeczy osobiste czy pieniądze z depozytu. Jednak taka sytuacja może nastąpić wyjątkowo i tylko na wyraźną prośbę tych osób, które winny być w tym momencie już wolne.

Odrębny rozdział 7 zarządzenia dotyczy sposobu postępowania konwojentów podczas doprowadzania osób:

- przymusowo doprowadzanych na podstawie pisemnego polecenia sądu, prokuratora oraz innych uprawnionych organów,
- osób zatrzymanych przez policjantów w sytuacjach ustawowo określonych, doprowadzanych w celu:
 - a) umieszczenia w tzw. izbach zatrzymań,
 - b) przeprowadzenia badań lekarskich lub zabiegów medycznych,
 - c) udziału w czynnościach postępowania karnego lub karnego skarbowego albo postępowania w sprawach o wykroczenia.

Przy wykonywaniu doprowadzeń konwojentów obowiązuje odpowiednio stosowany cytowany wyżej § 28 Zarządzenia, co więcej – zgodnie z § 37 ust. 2 zarządzenia, policjant doprowadzający nadzoruje osobę doprowadzaną do zakończenia czynności urzędowych tylko w przypadku, gdy takie polecenie wyda sąd lub prokurator.

Wskazać jeszcze trzeba, że to dowódca konwoju odpowiada za przebieg i sposób wykonywania konwoju, a w szczególności to dowódca poleca innym konwojentom założyć osobom konwojowanym kajdanki zgodnie z określonymi w odrębnych przepisach zasadami stosowania środków przymusu bezpośredniego. To na dowódcy konwoju ciąży zatem szczególny obowiązek wydawania konwojentom poleceń zgodnych z prawem i stosowania się w tym zakresie do obowiązujących przepisów prawa.

III.

Reasumując, zdarzające się w praktyce zakucie w kajdanki osoby, wobec której dopiero co uchylono tymczasowe aresztowanie lub wobec której odstąpiono od stosowania takiego środka i przymusowe odprowadzenie takiej osoby do izby zatrzymań lub aresztu, by dopiero zwolnić ją w późniejszym czasie, po załatwieniu biurokratycznych formalności, jawi się jako bezprawne pozbawienie wolności, jest sprzeczne z Konstytucją oraz przywołanymi przepisami i nie powinno nigdy mieć miejsca.

Nie można zapominać, że wolność oskarżonego nie pozostaje w dyspozycji funkcjonariuszy służby konwojowej, lecz wyłącznie organów procesowych, a przede wszystkim sądu, który zawsze winien baczyć, by nie dochodziło do jakichkolwiek nieprawidłowości mogących godzić w podstawowe prawa i wolności obywatela. Nie powinno się także zapominać, że oprócz przewodniczącego rozprawy lub posiedzenia, na sali rozpraw często znajduje się także prokurator i obrońca, którzy również powinni sprawować kontrolę nad zgodnym z prawem przebiegiem procesu karnego, stosownie reagując na ewentualne nieprawidłowości i naruszenia prawa.